

РУСКИ НОВИНИ

Dr. I. Đ. Višošević, rektor grkt. sjem. Zagreb. g. g.

„Руски Новини“ виходиа кажт Дзењ. — Предплата на рок од Дин. Адреса: „Руски Новини“ Р. Крстур.

ЗАРУСИНОХ У ЈУГОСЛАВИЈИ

Издава: Руске Нар. Просв. Дружтво Редактор: Мих. ФИРАК.

Понагљајце купиц! Руски Календар

за 1939. рок

Кошта лем 8 Дин.

ВЛОЊИ ВЕЉИ ОСТАЛИ БЕЗ КАЛЕДАРА БО ПРИШЛИ ПО НЬГО НЕСКОРО, КД УЖ БУЛ РОЗПРЕДАНИ. — И ТЕРАЗ Ж НЕ ВЕЉЬО КАЛЕНДАРИ ОСТАЛО. ПРЕО ПОНАГЛЯЈЦЕ!

В - И - С - Т - И

Україна у штредку шветовей политики.

Питане вишлебодвеня украинского народу и постаня його Держави ише далей ровно найвецей интересуе держави цалей Европи. И новини як француски так и талиянски и немецки и други найвецей пишу о можлівосци народзена новей велькей держави України и як би ше политични обставини теди пременили. Тиж побут талиянского министра графа Чяна у Пешти од 19. до 22. дец. мал циль главни доказац Мадяром, же лем сами себе начкодза, кед буду далей нападац Карпатску Україну и гамонац змагане нашого народу за вишлебодвеньом. У так важних часох муши наш руски народ на цалим швеце буц вложни, поровнац ме два собу звади и спори и виявиц ше еднородушно, же сце и муши мац на своєю оцовщини своєю шлебодну державу.

Жертви за нашу Горніцу

Цали наш народ у шицких крайох швета не лем же ше зрадовал шлебодни нашей Горніци, але и похопел, же у рчатках самостойного живота малка наша держава треба помоци од цалого народа. И такой ше у шицких крайох цалей наш народ живе почало виберац за помоц Карпатскей України. И кажди дзень риноша нашо дзевни новини, кельо ше дзе наберадо. Складаю свойо жертви Русини у Америци, у Аргентини, а и худобни роботници нашо у Французкей послаю свойо лепти. Почало ше зберане и у нас и ту ніхто не шме буц скупы, але широкого шерца.

Народни язик у управи и школах.

У 3 ч. „Урядового Висника“ нашей влади у Хусту вишла наредба, же ше у цалей управи и у шицких школах Карпатскей України ма хасновац народни руско-українски язик, кеств дотрашнвей мертвей мишанїни руского зос москвским и ческим. Кед ше прияви 10 дзевци котрих родителє жадаю москвски лебо чески язик, може ше за нїх створиц така класа, але кед число дзевцок спадне под 10 класа ше завре

Швет и ми.

У статнім часу стали ше у Европи вельи и важни подїи, котри залапели и наш арсд. Ише и вецей: Наш народ у останїх дньох вишол так на верх, же ше нїм найвецей пише у шветових новинк и политичаре у Европи найвецей ш интересую баш зос украинским питаном, то ест сос питаньом постаня шлебаней держави руско-українского народа.

Ише не давно у политики европейских державох наш народ не мал ніяку роль, ніхто ше за нього не старал, велї з нього ані не знали, а велї не признавали, же ми постоїме як самостойни народ, котри як кажди народ сце буц шлебодни, сце мац своєю власну державу. Буи зме як худобна широта, за котру ніго не ма шерца и не пита, цо ей треба, цо ю боли и яки ей жадаїня.

Сунко шлебоды у наших Карпатох.

На широкое польо медзинародней политики вишло питане руско-українского народу у звязи зос дзелїдбу и реушореньом Чехословацкей держави. Даново по шветовой войни, замоцнета Немецка, почала зберац шицки немецки краї до едней немецкей держави и прицисла Чехох, да враци судетски немецки краї и да ушоря права других своїх меншинох Словакох, Мадярох и Русинох. Чехи тримали под своєю владу карпатских Русинох, котрим обецали и длужни були дац аутономию, але ю до тераз не давали. Аж кед Мадярска у союзу зос Польску почала питац нашу Горніцу за себе, Чехи у страху, же незадовольни Русини приклоня ше гу Мадяром, 6. октобра преглашели аутономию так званей Подкарпатскей Руси и поставели в Ужгороду владу на чолє зос Андрийом Бродийом. Други двоє министри були сенатор Др. Бачински и посланик Юлиян Ревай.

На жаль Чехи и тераз, як цале време по войни були у одношеню гу Русином не шири и не жичливи. Не поставели вони на чолє рускей влади давного чесного и свидомого Русина, але Бродия, котри бул з вонка батогац, а у души мадярон. Тих батогаїнох Чехи цале време помагали проци Русином народовцом, бо сцели, да межди Русинами не будзе единства и злагоди та да вец можу над нїма легчейше владац. И други министр бул батогац, а лем еднини Юлиян Ревай бул прави руски патриот и познати народни предняк.

Батогаше — мадярони.

Попфришко ше Чехом тотв іх не широсц и дволичносц вимсцела. Бо Бродий у найчешшим часу Чехословацкей держави, кед Мадяре найбаржей агитовали, да им ше прида Руска Горніца, видал вияву прихильну Мадяром. Виявел, же волї буц зос Мадярску, як зос

Чехами. Престрашена ческа влада такой зруцела Бродия и заварла го до гарешту (дзе и нешка шедзи), а руску владу на аутономней Горніци придадо до рускох найзаслужнейшого нашого предняка о. Д-ра Аугустина Волошина, котри ше борел вше проци Мадярох и домашнїх мадяронских зраднїкох — батогаїнох. Нова влада поставена 26. октобра и до ней вошли ише як министрове Юлиян Ревай и Др. Бачински.

Цали руски народ зрадовал ше, же голем малки фалаток рускей жеми, наша Горніца постала шлебодна и достала праву руску народну владу. Зрадовали ше и ми у Югославиї, бо шлебоду достала баш наша стара оцовщина, котра до тераз була найбаржей запушена руска жем, дзе наш народ под ударом мадяризации уж видиховал. Шицки верели у свитлу будучносц тей Карпатскей України. (Далєй будзе)

На Райни ше роби дзень и ноц.

Гоч шицки держави вше раз по раз глаша, же несцу войовац ипак не преставаю ше приготовивац як на обрану своєї держави так за напад. Дзень и ноц ше роби и тераз на немецко-французкей гранїци: на французкей страни Райни велька и на гласу „Мажинова линия“ утвердзеньох, котра идзе од Белгїи до Швайцарскей, а з другого немецкого боку „Зигфридова линия“, котра заокружує и Белгїю и Голандию. Гитлер гуторел за тоту линию, жо то найвреднейше и наймоцнейше утвердзене на швецє.

Док стари утвердзєня були повязани з малима фортификациями, котри були блїжей чи далей една од другей, то нешка Зигфридова и Мажинова линия представяю еден не претаргнути фронт процив неприятельского нападу. Познато з останей войни, же утвердзєня крем того же муша буц добре повязани, муша буц не лем на самей гранїци, але и далей од гранїци па и до 50 км. У Райнским краю велї задармо уступели своєю жеми, бо кед буду ту утвердзєня вец буду лепше очуванї фабрики та рудокопи котри ше ту находза.

Зигфридова линия идзе през лєси през рички узлуж Голадскей гранїци. Далєй гу Белгїи идзе преїга брежкох, котри ше спущую на юг. Обходзи Луксенбург; дзвїга ше на височини Сарскей обласци и звершує на Вогезох, котри правя барз добри природни утвердзєня.

И немецки и французки инжинєре вихасновали шицки природни положєня за обрану. Кажди брежчок; кажди ярчок нешка опасне оружє обрани. Под жему ше находза цали мали вароши зос електричну централу, касарнями и карчмами.

У утвердзєньох наместани дзєла и далєкоруцаюца чєжка: тилерия, котри маю

би ше ипак неприятели пребили до немецких утвердзеньох — ту би ше нашли пред невидиму снагу, за бетонску конструкцію. Далей би їх чекали немецки резерви осигурани против плину — гасу под велькими сводами.

Немци и дзень и ноц оправяю свойо утвердзенья. Даскельо сотки метерох, меней як пол километра, за своїма барикадами од джобацого дроту, котри як даяка непреходима ограда стоя Французи: чекаю и розпатраю. Вони дзвигаю пирамиду и зос ней патра цо Немци робя. То Немцом смета, па пред каждую таку пирамиду, з котрей Французи патра дзвигаю широки цемни платир. Вец Французи муша дзвигаю ище висши кули з котрих буду розпатрац. На граніци права мала война медзи тима цо робя и цо несцу да дахто видзи цо вони робя, а тима, котри би то сцели вшеліак видзиц. То сцени котри ше одбавяюю кажди дзень. Вшадзи ше робя; у лесох, людзе зос розсаднікох ше употребяю за роботу, котра ма зошицким обични випатрунок, пресадзую дrevка, надпатраю їх, и меркую. А справди вони скриваю направени утвердзенья пред неприятельским оком.

Мало далей громади каменя зрихтани, да их ше глібоко до жеми умурую. Ту ше направя чежки непреходими барикади зос джобацого дроту проци тенкох. На другим боку, уж минирани бреги, котри ше кед треба будзе, звая на неприятельски тенки.

Ето так випатра немецко-французка граніца и нвшка; мимо того, же недавно подписана декларация, робя ше на Райни и дзень и ноц и так ше готую на войну-

Манифест Українскей Народней Ради.

На нашей шлєбодней Горніци нєт странкох. Цали народ зединени у єдней Народней Ради, котра стої над странками и заступує цали наш народ на Горніци. Тих дньох видала Народна Рада свой манифест (посланє) на цали народ.

Приношима лєм главну часц того манифесту.

Пришол час и Ти дзвигнул свою мощну главу и цалому шветови преглашел, же сцеш буц паном на свой власней жеми. И цали столїтя ши ше чежко борел за свойо право под проводом найлєпших своїх синох.

Далей манифест гутори, же ше Народна Рада будзе старац чим скорей зробиц слїдующи реформи:

1) Препровадзи ше земельна и лєсова реформа по справедливости, так же ше подзеля шлєбодни жеми тим селяном, котри не маю ніч жеми або маю мало.

2) Запровадзи ше индустрия за преробљованє скровинох, котрих тельо вельо єст на жеми и под жему у нашим краю.

3) Будзе ше старац за розвиток землєдїлства, за хованє статку и допатрованє овоцох, да жем дава як найвещей виробох.

4) Створи ше кооперативну организацию котра будзе отвєрац дутяни, кредитово задруги (шпоровни каси) и задруги за вивожованє виробох.

5) Розбудує ше модерне млекарство по прикладу других горских крайох, котри зос своїма млєчними продуктами карма цали швет и жию богати у горох.

6) Вибудую ше фабрики та резовніци за преробљованє лєсових материялох.

7) Вибудую ше драги, желєзници, мости та зрегулюю ше реки, да вони не одноша жем наших господарох.

8) Приступи ше до велького будованя домох, школох, желєзн. стацийох, лїчницох и т. д., да ше дзвигне животни стєпень нашого населєня.

9) розбудуєме свойо школи рижних фахох, повекшаєме число народних и штредних школох и створимє свою високу школу — университет. Подзбаєме да ше и дзеци худобних родичох, кед су способни можу учиц у штредних и високих школох.

Шицко тото зроби наша влада дораз так, же би зме могли з прискорєнимє кроками здогонїц народи яки пред нами та да так виведзєме наш народ на широку драгу поступу и щєслївого животу.

ГОСПОДАРСТВО

Зос живинарства.

Медзи курками: за приплод вибрав гевти, котри наукарасши, а и котри перши достану пирє по хрибце.

Курка знєше найвещей вайца у першим року нєшеня, а вец цо далей вше слабше. Пре то не добре тримац за нєшенє курки старши од три роки.

За насадзованє найлєпше брац вайца од курох, котри ше други рок нєшу. Вайца барз младих куркох, як и барз старих найгорши.

Кед сцєце одховац курки, котри вам ше буду през жиму несц, вец треба так ушориц, да вам ше тоти курчата вилягну у времену од марта до конца мая.

Добри когут, котрого сцєме охабиц за приплод, муши мац бистри и шмели попатрунок, вельо пїря котре швицаце, гребєнь красни червени и не зогнути. Пирка у хвосце вельки и красни, да цо частейше шпива и да є зрихтани вше бранїц свойо курки.

Селекция ше кончи найлєпше з помоцу аутоматских гнїздох.

Читали зме, же аутоматски гнїзда то таки до хторих може курка войсц, знєси ше, але не може висц док ю дахто не ошлєбодзи. Так исто не може нука войсц ані єдна курка док вона там.

Кед сцєме робиц контролу, вец треба да нам каждая курка ма свою нумер. На єдно аутоматске гнїздо най придзе найвещей до 4 курки. Же би ше их могло розпознац треба да каждая ма на ноги надзати персєнь з алуминиюма на хторим уписаєє єї число.

Кед ше так водзи контрола над нєшенєм куркох, вец газда зна:

1) хтора курка и яки вайца нєше. — Особєно важне да зна, хтори ше през жиму добре нєшу, бо од тих куркох курчата буду тиж добри жимски носачки;

2) контролира здравє своїх куркох;

3) хтори ше курки слабо и нїяк не нєшу;

4) хтори пїю вайца;

5) зна хтори вайца и докля може хасновац за насадзованє.

Уж першого року контроли ше дознаваме, хтори курки слаби носачки та их вируциме зос громади.

Кед ше строго тримамє тей контроли, виплаци ше труд, бо ше зос селекцию достава найлєпши принос, а шпорує ше у поживи.

Як будзєме познац добру носачку?

Добра носачка:

Глава фурмаста, гребєнь червени и нагнути на бок, а зубки на нїм досц єднак урезани. Очи добрей носачки не цалком округли и не барз су упаднути.

Курка, хтора ше добре нєше муши мац мєгке и розцаговаце вольо, бо єї треба вельо єдзєня.

Фурма цєла здаба на лабду. Хрибет крадки и заокруглєни. Кед ше ю зос задку патри, ноги досц розмакнути. Дольня часц цєла и задня — широка.

Мєнєє пїря (митарєнє). Курка хтора почнє зруцовац старє пирє уж у юну и августу будзє ше нєсц добре аж на яр, кеди вайца

обично тунї. — Даклє, мерковац запатиц курки, котри позно мєнєю пирє.

Барз жовти клюп и ноги обично знак, же таки курки не добри носачки.

Як и газдиня, хтора вредна, лєпша за обисцє, так и курка, хтора перша охабя курнїк, а остатня шеда будзє добра носачка.

Вибєранє когута. Як з ме уж на початку спомли, когута треба охабиц од найлєпшей носачки.

Крижанє файтох. Дзєкєди сцєме цо скорей достац лєпшу файту курох. Теди робимє спарїованє. Уж по цєлю того спарїованя мамє три способи:

1) Спарїованє да ше домашня файта поправи;

2) Спарїованє пре цо векши хасєн.

За перши способ досц купиц когута з добрей файти, пушциц мєдзи живину, а других когутах одстранїц. При дальшим вибєраню патриц, да нови когут цо баржєй здабє на оца.

Таким способом годни зме свою файту куркох поправиц.

У другим крижаню идзє ше за тим да ше цо баржєй виха нує на потомству добри свойства двох рижних, але добрих файтох.

Обачєло ше, же зос крижаня дробизгу з двох файтох доставамє трєцу, котра ма особину єдней и другєй, але тота трєца файта вельо одпорнєйша и дава векши приход як и одпорносц. Тоти мєлєзи одликую ше лєчшим здрављєм, плодносцю и т. д.

Парєнє у крєвнєй линїи ма свойо добри и недобри страни. Мишанє куркох и когутах, котри вишли од єднєй мацєри воламє парєнє у першєй крєвнєй линїи.

У тим парєню интереситнє то, же ше на потомство прєноша найнеодполнєйше шицки особини, котри мали их родитєлє. Тото парєнє може буц барз хасновитє, кед го провадзи вєшта рука. Особєно треба мерковац як длуго то мож робиц. Док при пулькох тото парєнє може длуго тирвац, при куркох мишанє файти од єдних родитєлєох ма чкодлєви нашлїдок:

1) Же од найлєпших носачкох доставамє найгорши.

2) Же одпорносц гу хоротом барз мала. (Далєй будзє).

Петровци.

Прєслава Ювилєю покресєнєя Русинох. Найвєкши наш валал у Сримє Петровци прєславєл 950-рочни ювилєй покресєнєя Руского народа у дньох од 17. до 19. дєцємбра.

Започала прєслава в соботу вєчар зос Молебєном у цєркви, котри служєл домашнї паноцєц и керєстурски парох о. М. Фирак котри отримал першу проповидь о тим, як ше одбуло кресєнє Русинох у Києвє 988. р.

В недзєлю под малу Службу була сповєдз, а на Вєлєкєй Службє отримал о. Фирак другу Ювилєйну казань о значєнєу християнства за наш народ. По Молебєну в недзєлю була у Просвити торжєствєна Академия зос слїдующу програму:

1) „Свят, свят“ „Тебє поєм“ (народнє) шпиваю дзєци.

2) Янко Фєйса: „Розшєймє ше браца“ рєцитувє Ксєнєя Гирїовати V. кл.

3) Народни писнї: „Ой пид гаєм гаєм...“ „Идзє вшєнь...“ шпиваю дзєци.

4) Пєтро Дудаш: „Молитва Русина“ рєцитувє Ирина Канюх.

5) „Християнска і вира“ и Руски народ“ виклад трима о. М Фирак.

6) „Ой іхав я коло млина“, „Казала дївчина“, „Крилец“, „Як умру“, „Мово ридна“ шпива мужєски хор.

7) Представа „Врачанїни“.

8) Янко Фєйса: „Мижов сон“ виводза школски дзєци.

Програма була добре вивєдзєна, гоч

дакус предлуга. Зос шицкого ше видзело, кельо труду и жертви уложил вредни секретар п. учитель Яким Олар, да ше така Академия може отрмац. Жаль лем, же вон роби скоро сам. Але треба признац и дзецом и старшим шпиваком як и тим цо бавели, же указали вельо добрей дзеки. Лем най у тим витирваю та Петровска Просвита будзе на гласу як една од найживших.

Сала була преполна. Були на тей Академиї и велі, котри не барз нашей Просвिति були прихильни. Тераз ше озда пременя. О. Фирак у своїм викладу представел нам, цо дало християнско рускому народу у националним огляду и закончел свойо викладане зос словами: На питанє, цо вира християнска дала рускому народу, мушине одповесц: Християнство дзвигло руски народ, вира християнска наш народ отримала, и прето лем по вири Христовей католицкей можеме ше змагац до лепшей будучности.

В пондзелок на Миколая була заш у В. Служби ювильейна казань о нашим церковним обряду и о тим, яку виру прияли Русини за князя Владимира. Теди була лем една Христова церква и вира и ми тоту єдину правдиву виру Христову, цо ше вола католицка, прияли. Вечар на остатнім казаню повола нас казательник парох Фирак, да будземе вирни дзеки Христово и достойни наслідники св. Владимира и старих наших Богу и Церкви вирних руских предкох.

У Просвिति отримал исти вечар о. Фирак обширни виклад о тим, як стої нешка наша руско-українска справа у швецє. Сала була заш полна и шицки з найвекшу увагу слухали, як пришло до основаня Карпатской України, як стої наша справа у Польскей, под большевиками и як на нас патри-тераз цала Европа. Ище в соботу вечар мал о. Фирак у Просвिति тиж виклад о нашим народним мену, розьяшньовал нам, же мена Русини и Українец знача єдно исте, єден исти народ и же ше анї єдного од тих менох не треба одрекац.

Жимушні виклади. З тима викладами паноца Фирака започати у петровскей Просвिति жимушні виклади, котри ше буду отримоват кажду недзелю. Виклади буду розлични о шицким цо наш человек треба знац и цо го интересе.

Робота у петровскей Просвिति барз ше крашне розвива. Чесц шицким єй членом, же так свою Просвиту любя и розумя, же без просвити человек нешка опстац не може. А вельке признає треба дац и секретарови п. Оларови, бо роби вон з найвекшу дзеку и жертву.

Бачинци.

Забава шк. дзєцох. — На швето св. Николая, давали нашо шк. дзеци свою забаву. У забави брало учасц 40 школярох и школяркох. Забава ше одбула у школи, а почала пополадню на 3 годз. зос слїдующим програмом:

1) Привит госцох и бешєда; 2) Декламованє: „Децембер“; 3) „Як Штефан постал школяр“ — сцена у 1 дїї; 4) Декламованє: „Моя бабка“; 5) Декламованє: „О єдному дїдови“; 6) „Брацки и шєстричка“; 7) Дзелєне дарункох шицким руским шк. дзецом.

Шицки точки барз добре вивєдзєни. Школски дзеци указали у представох и у декламованьох свойо вельки способности и з тим направєли красне вєшель шицким присутним. — За маскиранє дзєцох, як и декорацию, мамє подзєковац паночком О. и Л. Планчац, котри дали барз вельо труду и сцєлосци, да тота забава цо краснє випаднє.

Забава була барз крашне нашивєна, па ше и тераз указало, же нам за нашо забави потребни вєкши просторї, котри би одповєдали шицким нашим потребам.

Бачинчань.

ВИСТИ З КАРП. УКРАЇНИ

Мадярски банди уж у Будапешту. Чески новини приноша зос Будапешту, же прєшлого штвартку пришо перши транспорт мадярских добровольцох - терористох, хторих Мадяре парадно витали. Тисязки людзох вишли опрез нїх. Добровольцом давали квица и вони мушєли машировац по варошу. Мадярски новини з тей нагоди привитали добровольцох и положєли и їх слики, з котрих видно, же мали таки униформы як ше нашо сєлянє ноша на Горніци. Далєй мадярски новини не скриваю ше, але пишу и хваля добровольцох, хтори ше зос златнима буквами записали до мадярскей исторїї прето, же вшє стали на месце. Шицко тото цо до тераз Мадяре циганєли, нараз признали, а ище ше и хваля зос тим. Тоти парадни вони зато направєли, же би дакус заспоковєли и поцєшєли самих добровольцох, бо вони нїч не зробєли велького за Мадярску, а вельо їх єст забитих.

Вируцєли широти зос Ужгороду. На приказ мадярскей владї, Мадяре вируцєли широтинєц С. Служєбнїцох зос Ужгороду, цо бул у домє терашнього прєсидатєля Карп. України о. Д-ра Волошина. Застрашєни широти вигнати за гранїцу, дзе ше з нїма заняла карпато-українска влада и змєсцєла их за тераз у валає Нєвїцким. Мадяре, цо за тєл роки не збудовали анї єден широтинєц на Горніци, вируцєли и тот єден цо го о. Др. Волошин сам за свойо пенєжи збудовал.

Посланици у Будапештанским парламенту. До будапештанского парламенту вошли мєдзи другима посланиками и Др. Иштван Фєнцик, а за пана Бродия охабєли окремнє почєснє мєсто. Посланик Фєнцик у парламенту виявєл: же ше наша Горніца 20 роки борєла

за то, да придзє заш под Мадярску, хтора єй єдина може дац праву автономїю и зато тєраз шицок народ на Горніци дзєкує Мадярскей. За сєбє самого гуторєл, же ходзєл по сєдем державох и морє прєшо и з не єднєй миски уж єдол, алє „нїгда му єдло так не смаковало, як капуста и сланїна мадярского параста“... Смачного панє батогашу! А наших батогашох анї не волаш?

УЖ ВИШОЛ!

МОЛИТВЕНІК

ЗА РУСКИ ДЗЄЦИ.

Зложєл го о. Дюра Биндас, парох.

У нїм су шицки каждоднєвни молитви по церковному и по руски, молитви за шицки потреби, поука за сповєдз и св. причасц, Утриня, Служба Божя, Молебєн гу шєрцу Христовому и гу Пр. Богор. и вельо красни церковни пєснї. Каждє рускє дзєцко муши тот молитвєнїк мац. Родитєлє, не жалуєцє го дзєцку свойому купїц, бо є тунї и кошта лєм

5 ДИНАРИ.

Може ше достац у Просвिति у Керєстурє и на каждєй нашєй рускєй парохїї.

КАРПАТОРУСКА ИСТОРИЯ

Просвита у давних часох.

Час кєд ше Горніца наново прєбудзєла бул за владикованя Прєосвяцєного Андрия Бачинского (1772-1809) у Австриї тєди владєла Мария Терезия. Царица була на владиковим швєцєню у дворскєй каплицї и при тєй нагоди подаровала му у Ужгороду на владичєство кєдишнї Исусовски манастир, а єден други манастир за богословию. Зато владика Бачински прєнесол 1780 року владичєство зос Мукачєва до Ужгороду а вєдно и богословию и подзвигнул ю на високи наукови стєпєн. До библиотеки дал 9.000 кнїжки. До Лаври Киевскєй послал монахох да там науча яки шор панує у Василянских манастирох, та да го и сам у сєбє запровадзи. Паноцом розказал же ше муша научиц руску народну бєшєду. Вон у шицким давал информаций царици Терезїї 1772 року вєдно зос львовским митрополитором Львом Шєптицким за наших братох Руснацох у Галичини, котри припадли тєди под Австрию бо Польска держава була подзєлєна. За Руснацох були одрєдзєни 26 мєста у Бєчу на богословиї у колєгию Барбарєум. Вон прєпатрєл 300 шкoли по свойм владичєству дзє учєли тєди народни учитєлє по руски нашо дзєци на Горніци. Под його покровитєльством було основанє и дружтво учєних людзох мєдзи котрима були и Янко Зєманчик, Пєтро Лодїй, Михайло Шавницкий. Шицки тоти були перши профєсорє на львовским универзитєту котрого 1784 року отворєл у Львовє цар Йосиф II. З того дружтва бул и оцєц болгарского народного прєпороду наш Руснак Юрий Гуца Венєлин, ректор универзитєту у Петрограду Михайло Балудянски, директор нижєнскєй гимнзїї Иван Ораль. Остатнї як видзимє робєл мєдзи цудзим росиянским народом. Игумен мукачєвского манастира Йоаникий Базилевич написал историю Горніци у двох кнїжкoх на латинскєй бєшєди, а Михал Лучкай (Матяцков) написал граматїку карпатскєй бєшєди. (Gramatica Slavoruthena) 1831 р. И так зос трудами владикї Бачинского и Лучкай очувана Горніца од мадяризаций котра ше започала 1831 року. И перша галицка кнїжка видана у Будимє у народнєй бєшєди „Русалка Днїстрова“ 1837 року а видало ю галицкє дружтво „Руска Тройца“. Була видана там лєм прето бо Головацки мал добри звязи зос Подкарпатску. Горніца тєди помагала Галичини у народним прєпороду, котри ше так силно розквитнул по 1848. року.

По шмерци владикї Бачинского 1816. р. створєнє и новє прашовскє владичєство, а перши його владика бул Григорий Тарнович, викар мукачєвского владичєства. (Далєй будзє)

Ремєселнє Дружтво.

Кєд змє читали у Руских Новинох, же нашо дзєци — шєфєрти достали Диплomu, за их роботу, котру вони лєм зос часци вїложєли на I Занатлийскєй Изложби у Бєоградє, барз змє ше цєшєли и радовали. Барз нам то шицким мило и зато я як прєсидатєль того дружтва у мєну шицких майстрох найкраснє благодарим шицким паном учитєлєм, а особєно п. директорови Няради Михайлови, котри ше так барз стара за нашо дзєци. Но як ми вон гвари, не лєм Диплomu достали нашо дзєци, алє достали вони и 1000 динари од Кр. Банскєй Управї у Н. Саду, да ше купи худобним дзєцом найнужнєйше: То його работа. Вон ше старал зато зато и зато му барз крашне дзєкуємє и моглїмє и його и других панох учитєлєох, да и далєй так крашне уча нашо дзєци — шєфєртох, а и ми ремєселници ше будзємє старац, да им у шицким будзємє на помоци

Ище раз барз крашне дзєкуємє шицким на труду и работи.

Р. Керєстур 21-XII-1938. року.

Прєсидатєль Рем. Дружтва
Осиф Будински.

П о с и л а й ц е п р е д п л а т у !

Цо би представляла велька Україна.

Велька Україна була би по простору и по жителям векша од Французкей.

Под тим насловом београдске „Време“ приноси статью зос французкей новини „Л'Евр“ у хторей Андре Пер пише: „Зато, же ше у Европи, занемиреной з веліма националними питаннями, українски проблем заш посталя на дневни шор и то вельо сильнейше як дораз по войны, вредно опатриц кельо вст Українцох и як би випатрала будуча Україна.

Кельо вст шицких Українцох? На тото питанє досц чежко одповесц, бо вст вельо рижних статистикох не еднаких. По українских статистикох того народу вст 43 милиони.

Нещешлівейши од польского народу, хтори бул роздзелени медзи Росию, Пруску и Австрию, Українски народ тераз подзелени медзи штири держави. Найвекшу часц ма большевицка Росия. То Социалистична Совитска Українска Република, хтора 1926. року мала 29 милиони жителях. Мож тримац, же тераз у тей републики вст 35 милиони жителях, з хторих 32 мил. Українці. По войны Польска достала коло седем милиони Українцох, хтори ше находза у Галичини, на Волиню и на Подилю. На концу вст Українцох и у Румунії коло милион у Буковини и у Бесарабії. У Карпатскей Україні їх вст коло 500.000. Ведно, кед би ше остварела Велька Україна вона би граничала зос зос большевицку Росию, Польску, Румунію и Чехословацку и була би то держава вельо векша од Французкей и по жеми и по жителях.

Кажди муши признац, же українске национальне чувство остало живе през историю и же тот народ, по так познатим праву самоодредзена, сце баржей як дакеди до тераз основац єдну засебну и нєовисну державу. Исто так ясно, же тот национални идеал у противенству зос большевицку Росию, Польску и Румунію. Кельо ше дотика Чехословацкей, вона уж мушела дац широку автономію українским жителям у Карпатскей Україні.

У Росії и у Польскей тот национални идеал наймоцнейши. У большевицкей Україні постої моцни рух проци комунизму и остатні политични процеси проци „троцкистох“ и других „неприятельох народа“ находза, же у тих крайох було „националистично-буржуїських“ тайних дружтвох, котрих ціль бул одзеліц большевицку Україну од Росії.

Яснє и тб, же Українці у Польскей найвещей прєгаїни и найбаржей сїрведзени, бо Поляци ніч не вибїлнєли зос своїх обещаньох, котри їм дали по войны. И пре то Українці так оштро виступели за свою автономію у польским парламєнту.

Генерал Франко обнови монархию. По єдней висти зос Бургосу ген. Франко пречитал на засиданію министерского совита проєкт закона зос хторим ше утвердзує же бувши еспански краль покривдзени и з тим же ше му однял шицок маєток и забранєло му ше пребивац у Еспаниї. Влада вигласала текст по якому еспанскому кралю врацаю ше шицки граждaнски права и цали маєток.

Мадяре знова нападаю. Зос Братислави явяю, же в ноци 19. децембра мадыски банди, котри ше волаю „сабад чапатов“, прешли

тайно границу и скрили ше медзи мадырским жителями у општини Сланек у срезу Требижов. 19. рано, на знак, хтори бул дані зос револвера, почали штреляц зос пушкох и митралезох. Напад бул як ше видзи приготовени. По вистох, котри приходза до Братислави, мадырска банда завжала општину Сланек. У дальшей борби, котра настала, мадырски терористи забиди двох финансох чехословацких и ранєли писара у Сланеку.

Французи проци комунистох. Тих днєох почала озбыльна борба проци комунистичней странки у Французкей. Перше скоро шицки новини дали єден протест проци тей партиї у хторим гледали забранєне комунистичней странки, а тераз тото исте гледа и Административни одбор за охрaнєнє держави, хтори придал суду сенскей часци вароша Париза жадає, да ше комунистична странка забранї.

Словацки вибори. На виборох у Словацкей 18. XII. достала єдна словацка листа Глинковей странки 98 поценти гласи. Вибранни су и двоє Русини, єден од них о. Симко.

ВИСУШЕНЄ СКАДАРСКОГО ОЗЕРА. На тей ше ствари роби уж 60 роки. Црногорска влада вше гледала од Турскей да єї поможе у тим, але Турком ше не барз понагляло, бо би Црногорци мали з того вельо хасну. Тераз ше заш на тим роби, да ше тото озеро висуши, цо би ше досї легко могло зробиц. Скадарске озеро не далеко од моря и вицєка до моря през риву Бояну. Готово цале озеро висше є од моря 10 метери. Значи, кед би ше риву Бояну дакус прєгїбєло воно би шицко вицєкло до Ядранского моря.

ВЕЛЬКА ЖИМА у держави и по цалєй Европи. У Босней на давних местох було и —22 гради. Але у других крайох ище векша жима як у нас. У Англиї, у Лондону було 20. децембра —35 гради и даскєльо осбби ше позмарзали. У Росії доходзи на давних местох до —53 гради под нулу. Але на самим сиверу жима заш попущує.

АВТОМОБИЛСКЕ НЕЩЕСЦЕ при Тополи. Чежко настрадал сербобрански ветеринар Спасоє Катянски хтори ше зос своїм луксузним автoм прєвращєл до ярку на мєдзинародней драги Топола-Мали Идьoш. У авту були ище други трoмє, хтори не так чежко ранєти. Найчежше настрадал сам Катянски, хторого дораз одвєзлї до Суботици на операцию. — Нещєсце ше трафєло на пол трецей рано. Автомобил ишoл зос швидкoсцу 100 км. на годзину. Нараз ше прєд автoм указал єден коч, хтори не ишoл по правим бочу драги, але з бока на бок, бо кочияш спял. Катянски, да не вдєри до кoчa, наглєв скруцєл на лїво, так же авто налєцєл на камєни знаки зос полну швидкoсцу и прєвращєл ше до ярку и зарил ше до брега. Вельки авто цалкoм рoзбити.

АВТОМОБИЛСКЕ НЕЩЕСЦЕ у Батаїниці. Недалєко од Земуна, у валаєх Батаїниці случєло ше вельке нщєсце. Селянє у Батаїниці ишли по дражє шпиваюци у велькей групи поздравити нововибраного кандидата у їх валаєх. Прє їх шпиванє не чулї сигнал яки дал автомобил адвоката Прoдановича зос Бєoградy. Бо авто ишoл зос вельку швидкoсцy, налєцєл на селянох и шицких звалєл на жєм. Авто станул и людзє вишли з нього, да видзa цo ше стaлo. Алє селянє нападлї на нїх и почали их бїц. Кєд тo видзєл адв. Прoданович сєкол з автoм, а своїх двох пaйтaшoш охабєл медзи селянами, котри их тлуклї. Єден з нїх сєкол, а другого кєд сєкал полицай ранєл зос пушки. Прoдановича у Зємуну арєштoвaлї, алє му дозволєлї да штє на суду брaнї зос шлєбoдї.

Вшелїячина.

ЧOМ АМЕРИКАНЦИ попио рoчнo 150 милиарди дивари? З тим чудним питаньoм зашмал ше остатних днєох єден од велїх америчких институтoх за унапредзєнє наукох. Члєни института прєнашли тoти одвити на поставє питанє: 1) Кажди члoвєк у своїм дзєцинству опробовал вельо напою, же би з тим задоволе л своєй радoзналoсци; 2) по тим ише члoвєк прє дружтвo; 3) же би забул не мили ствари у живoцє; 4) бо пaпoй добри за жалудoк и проци рєуматизму и не спaнїo; 5) бо ридкo давєн члoвєк мoжє охабїц пaпoй кєд раз уж на ньo привикнє. И прє тoти причини у Америки ше попиє рoчнo 150 милиарди дивари. — МИЛИOН И ПОЛ дивари за єдну штампарску хибу! У Ньoйорку видал єден видавач криминални рoман, и тoгo истoгo днєа появєла ше у шицких ньoйорских новинох оглашка у хторей тoт видавач обещує кaждoму тoму цo найдзє у ньoгo рoману голєм єдну друкарску хибу, 1 милиoн и пол дивари як нaгpaду. Тoту хибу до тераз ище нїхтo не нашoл, алє зато видавач уж прєдал 160.000 примирнїкох своєгo рoману. — ГАЙЗИБАН СПАД-НУЛ ДО РИКИ. У Италиї медзи Чивидалє и Удинє, трафєло ше вельке нещєсце. Вoдa пoдмилa мoст на риву Торрє и гайзибан спаднул до риву. Двaнaц oсoби на мєсцє забити, а за дзєщєц ше не знa цo з нїмa. — ДЗЄЦКO ЗГИ-НУЛO на очoх рoдичoх. У Вильну 5-рoчнє дзивчє жидa Фишєрa вибєглo на стари балкoн другoгo пoвєрху и баш ше у тoт чaс балкoн одвалєл. Дзивчaткo спадлo на улїцу на очoх рoдичoх и забилo ше. Дзєнь прєд тим Фишєр гyтoрєл, же чaс уж опрaвиц тoт балкoн. — ДЗЄЦКO РAТOВAЛO МАЦЄР. У Лондoну задалєкa ше зос гaзoм жєнa єднoгo урядникa, якашик Бєклєр. Єї 4-рoчнї снї, Иван, истo так уж на пол задaвєни, затєлєфонoвaл на oцa, же би ше цo скорєй врaцєл дoмy, бо мaцєрї и йoмy цoшкa нєдoбрє. Oцєц прїишoл до дoмy з дoхтoрoм, хтoри уж лєцвo рaтoвaл мaцєр и снєа.

Политични хумор. На засиданію гварї фєлдмaршaл Гєринг канцєлaрoви Гитлєрoви: „Трєбалo би голєм фaлaтoк Алзасу прилучити гу нємєцкєй“! — А яки вельки? — пита ше канцєлар. — „Тa кєд би мoж бoлo, тa гoч и з Паризoм“.

За Крачунски час найнабави книжочку кaждa рускa хижa зос крачунскимa писнями, цo ше волаю КОЛЯДИ.

Тoту книжoчку мoж купиц на кaждєй нашєй парoхїї, а туня є, бо не кошта лєм 4 дивари.

„Вєртєт“ Краснє читанє за Крачунски пoст зос крачунскимa писнями мoж достaти у Керєстурє на парoхїї, на капєлaниїoх и у Друкарнї и на кaждєй рускєй парoхїї.

Цєнa 4— Дин.

Жимски шапки,
у вшелїяких фарбох и величинох
галєри на уяши и скорї под уяши
по найтуншєй цєни достанєцє у
ДУДАШ ДАНИЛА кyшнїтра
у Руским Керєстурє.

ГАЛО! ГАЛО!
Явям шицким моїм муштерийoм, же сом прєвжaл од Пєтра Югaс тaргoвину зос
Мануфактурну рoбy и гaлaнтєриo
мaм на склaду тунї порхєтї, сoмoтї, хустки вшє-
лїякєй фaрби и вєлєкoсци, заруцoвaчки, вєсти,
штрикaнїци, пулoвєри и т. д.
Вирoбєм тунї и краснї уяши по мєри, найновїших
фaзoпoх, хлoпски шмaтї и шицкy сaбoлєску рoбoтy
ЄВГЄН КОЛОДА,
испитанї крoячки мaїстoр — Пєтрoвци
в. п. Вукoбaр. 1-3